

УДК 902

ISSN 2545-4528 (печатено)
ISSN 2545-4536 (електронски)

археолошк **И**НФОРМАТОР

стручно списание од областа на археологијата

број 2

Издавач
ЗГ МЕНЕЛАЈ - Прилеп

Уреднички одбор
(главен уредник)
Елица МАНЕВА
Филозофски факултет - Универзитет св. Кирил и Методиј - Скопје

(членови)
Бошко Ангеловски
ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп
Зоран Рујак
НУ Завод за заштита на спомениците на културата и музеј Струмица

Орданче Петров
ЈНУ Институт за старословенска култура - Прилеп

Александар Мургоски
ЗГ Менелај - Прилеп

Технички уредник и компјутерска обработка:
Орданче Петров, Александар Мургоски

лектор на македонски
Виолета Крстеска

превод на англиски
Гурѓица Илиева
Александар Мургоски

тираж
100

печати
и-Принт Прилеп

достапно на
www.informator.com.mk

адреса на редакција: ул. Павел Шатов, 34 - Прилеп, Р Македонија
интернет страна www.menelaj.mk, www.informator.com.mk
електронска пошта: arheoloski@informator.com.mk

Овој број на Списанието е финансиски помогнато од Годишната програма на Министерството за култура на Република Македонија за 2018 година.

UDK 902

ISSN 2545-4528 (print)
ISSN 2545-4536 (online)

arheološk **i** NFORMATOR

Academic Journal of Archaeology

volume 2

Publisher
NGO MENELAJ - PRILEP

Editorial Board

(Editor-in-chief)

Elica Maneva

Faculty of Philosophy - University of sts. Cyril and Methodius - Skopje

(editors)

Boško Angelovski

PRI Institute of Old Slavic Culture - Prilep

Zoran Rujak

NI Institute for Protection of Monuments of Culture and Museum - Strumica

Ordanče Petrov

PRI Institute of Old Slavic Culture - Prilep

Aleksandar Murgoski

NGO Menelaj - Prilep

Technical editor and computer layout
Ordance Petrov, Aleksandar Murgoski

Macedonian proofreading
Violeta Krsteska

Translation in English

Djurdjica Ilieva,

Aleksandar Murgoski

copies
100

printed by
i-Print Prilep

available on
www.informator.com.mk

redaction adress: Pavel Satev, 34 - Prilep, Republic of Macedonia
web-site: www.menelaj.mk, www.informator.com.mk
e-mail: arheoloski@informator.com.mk

This volume of the Journal is financially supported by the Annual program of the Ministry of Culture
of the Republic of Macedonia for 2018

СОДРЖИНА

Предговор	7	8	Preface
<i>археолошки ископувања</i>			<i>archaeological excavations</i>
ТРЕШТЕНА СТЕНА, с. МАНАСТИР А. Миткоски	9	15	TREŠTENA STENA, v. MANASTIR A. Mitskoski
„ПЛОЧА - МИЌОВ ГРАД“, ОХРИД В. Тодоровска и други	17	25	PLOČA-MIKJOV GRAD SITE, OHRID V. Todorovska et al.
КИСЕЛИЧКА ПЕШТЕРА, с. КИСЕЛИЦА, Т. Нацев и Стојановски Д.	27	34	KISELIČKA PEŠTERA, VILLAGE OF KISELICA, T. Nacec and Stojanovski D.
ТАЛАМБАСИЦА А. Миткоски	35	42	TALAMBASICA A. Mitkoski
АКРОПОЛА НА РИДОТ МАЛ СУРУН Д. Темелкоски	43	49	ACROPOLIS ON THE MAL SURUN HILL D. Temelkoski
МАЛ СУРУН КАРПИ СО КУЛТНА НАМЕНА НА Д. Темелкоски и Јандреска О.	51	59	MAL SURUN HILL ROCKS USED FOR CULT PURPOSES D. Temelkoski and Jandreska O.
УЛИЦАТА ЦАР САМУИЛ ВО ОХРИД П. Кузман	61	70	THE STREET OF TSAR SAMUIL IN OHRID P. Kuzman
РАНОХРИСТИЈАНСКА БАЗИЛИКА „МАНЧЕВЦИ“ Б. Танески	71	82	EARLY CHRISTIAN BASILICA MANČEVCI B. Taneski
РАИЦА-МАНАСТИРИТЕ КАЈ ЛЉУБАНИШТА С. Балески и Арнаудоски С.	83	94	RAICA-THE MONASTERIES NEAR LJUBANIŠTA S. Baleski and Arnaudovski A.
ГОРНОПОЛСКО ГРАДИШТЕ Б. Танески	95	102	GORNOPOLSKO GRADIŠTE B. Taneski
ЧЕЛНА ОДБРАНБЕНА КУЛА - ТАОР К. Ристов	103	111	FRONT DEFENSIVE TOWER - TAOR K. Ristov
МАРКОВИ КУЛИ - СКОПЈЕ К. Ристов	113	121	MARKOVI KULI - SKOPJE K. Ristov
МАРКОВИ КУЛИ - ВОДНО, СКОПЈЕ Х. Талевски	123	134	MARKOVI KULI - VODNO SITE, SKOPJE H. Talevski
КАЛЕ - СТРЕЗОВ ГРАД О. Петров	135	142	KALE - STREZOV GRAD O. Petrov

CONTENT

ЦРКВАТА СВ. ЃОРЃИ 143 С. Ивановска Велкоска	154 THE CHURCH ST GEORGE S. Ivanovska Velkoska
КОЏА МЕХМЕД - БЕГ ЏАМИЈА 155 С. Ивановска Велкоска	163 KOXHA MEHMED BEY MOSQUE S. Ivanovska Velkoska
<i>конзервација и реставрација</i>	<i>conservation and restoration</i>
БАРГАЛА, ГОРЕН КОЗЈАК 165 Т. Нацев	172 BARGALA, GOREN KOZJAK T. Nacev
СЛАМИТЕ, СЕЛО ВЕПРЧАНИ - МАРИОВО 173 Г. Стојаноски	180 SLAMITE, VILLAGE OF VEPRČANI, MARIOVO G. Stojanoski
<i>вариа</i>	<i>varia</i>
СВЕДОШТВА ЗА СРЕДНОВЕКОВНИТЕ 181 ПРАЗНУВАЊА И ЗАБАВНИ ИГРИ ОД СКОПСКО Е. Манева	194 TESTIMONIES OF MEDIEVAL HOLIDAYS AND ENTERTAINMENT GAMES FROM THE REGION OF SKOPJE E. Maneva
ЦРТЕЖИ НА КАРПА НА МАРКОВИ КУЛИ, 195 ПРИЛЕП А. Миткоски и Мургоски А.	205 ROCK PAINTINGS OF MARKOVI KULI, PRILEP A. Mitkoski and Murgoski A.
ЧЕКОР КОН ИЗРАЗНОСТА 207 ВО МУЗЕЈСКОТО ПРЕТСТАВУВАЊЕ НА АРХЕОЛОШКОТО НАСЛЕДСТВО Љ. Џидрова	212 A STEP TOWARDS EXPRESSION IN MUSEUM PRESENTATION OF ARCHAEOLOGICAL HERITAGE Lj. Džidrova
ЗАШТИТНИТЕ ЕВИДЕНЦИИ КАКО ИНСТРУМЕНТИ 213 ЗА ЗАШТИТА НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО Ж. Петровска	218 PROTECTIVE RECORDS AS INSTRUMENTS FOR PROTECTION OF CULTURAL HERITAGE Ž. Petrovska
<i>ѝрикази</i>	<i>reviews</i>
АРХЕОЛОШКИОТ МУЗЕЈ НА МАКЕДОНИЈА ВО 219 МУЗЕЈОТ „АШМОЛИАН“ ВО ОКСФОРД И ПОТСЕТУВАЊЕ НА ВРСКИТЕ НА МАКЕДОНСКАТА АРХЕОЛОГИЈА И РАНИОТ ЕВРОПСКИ АНТИКВАРИЈАНИЗАМ, АРХЕОЛОГИЈА И МУЗЕОЛОГИЈА Љ. Џидрова	225 THE ARCHAEOLOGICAL MUSEUM OF MACEDONIA IN THE ASHMOLEAN MUSEUM IN OXFORD AND A REMINDER OF THE CONNECTION OF THE MACEDONIAN ARCHAEOLOGY WITH THE EARLY EUROPEAN ANTIQUARIANISM, ARCHAEOLOGY AND MUSEOLOGY Lj. Džidrova
ИЗЛОЖБАТА 227 СКОПСКАТА ТВРДИНА – СИМБОЛ НА ГРАДОТ А. Лепиќ	229 EXHIBITION THE SKOPJE FORTRESS – SYMBOL OF THE CITY A. Lepić
ПРИКАЗ НА ОДБРАНЕТИ ДОКТОРСКИ 231 ДИСЕРТАЦИИ НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ, ОД ОБЛАСТА НА НУМИЗМАТИКАТА Д. Герасимовска	234 REVIEW OF DEFENDED PHD DISSERTATIONS AT THE FACULTY OF PHILOSOPHY, UNIVERSITY SS CYRIL AND METHODIUS, IN THE FIELD OF NUMISMATICS D. Gerasimovska
ПРИКАЗ НА ОДБРАНЕТИ ДОКТОРСКИ 235 ДИСЕРТАЦИИ НА ИНСТИТУТОТ ЗА ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТА И АРХЕОЛОГИЈА ПРИ ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ-СКОПЈЕ, УНИВЕРЗИТЕТ СВ.КИРИЛ И МЕТОДИЈ (2016-2017) Ј. Савеска.	237 REVIEW OF DEFENDED PhD DISSERTATIONS AT THE INSTITUTE OF ART HISTORY AND ARCHAEOLOGY, FACULTY OF PHILOSOPHY – SKOPJE, UNIVERSITY OF SS CYRIL AND METHODIUS (2016-2017) J. Saveska

Предговор

Кон крајот на 20 и првите децении на 21 век на територијата на Р Македонија се истражувани стотици археолошки локалитети. Едни се со назнака „капитални“, други плански, долгорочни и систематски ископувања, трети имаат статус на превентивни со заштитен режим заради инфраструктурни и земјени работи на теренот, дел од нив се наоѓани со стручно рекогносцирање, но има и такви кои сеуште се мета на нелегални трагачи чија цел е „скриено азно“ што ветува незаконска трговија.

Бројот на движните наоди се искачува на повеќе стотици илјади почнувајќи од огромниот студиски материјал до ексклузивните примери на врвни археолошки артефакти од сите етапи на човековата егзистенција на овие простори.

Археолошката документација, главно, педантно ги забележува податоците на нивното наоѓање. Медиумите, јавните гласила и социјалните мрежи речиси секојдневно објавуваат детали за овие откритија. Со тоа, до некаде се задоволуваат дневните интересирања на пошироката јавност меѓутоа, за научно фундираните статии, за анализи и расправи, за монографии и други референтни публикации потребни се повеќегодишни, макотрпни истражувања така што нивниот број објективно не може да соодветствува со новопронајдените материјали.

Археологијата не е и не смее да биде ефемерна манифестација. Рекогносцирањата, ископувањата, потоа конзервацијата и презентацијата на движните и недвижни објекти се дејствија кои ако не се верификуваат со соодветна стручна интерпретација пред јавноста губат од својата веродостојност. Тие неминовно се престоруваат (претвораат) во анахрони, усмени преданија а не во дел од глобалните хуманистички спознанија.

Како поук од овие трендови и од светските искуства се дојде до заклучок дека овие неповолни

Preface

Hundreds of archaeological sites have been researched on the territory of the Republic of Macedonia in late 20 and early 21 century. Some of them were called “capital” research, others planned, long-term and systematic excavations, still others have the status of preventive with a protective regime due to infrastructural and earth work on the ground, part of them were discovered through expert field surveys, however there are still some sites that are targeted by illegal diggers who are trying to find “hidden treasures” that suggests illegal trade.

The number of movable findings amounts to hundreds of thousands, from the huge amount of study material to exclusive examples of state-of-the-art archaeological artifacts from all stages of people's existence in these areas.

Archaeological documents, mainly, keep pedantic records of data about their discoveries. Media, public outlets and social networks publish details about these discoveries almost daily. This somewhat satisfies the interests of the broader public, however, scientifically-based articles, analyses and debates, monographs and other reference publications require lengthy and vigorous research so that their numbers cannot objectively correspond with the newly discovered materials.

Archaeology is not and must not be an ephemeral occurrence. Surveys, excavations, then conservation and presentation of movable and immovable objects are actions which will lose their credibility if they are not verified with adequate expert interpretation before the public. They would undoubtedly transform into anachronistic oral legends and not into part of global humanistic insights.

These trends and global experiences lead us to believe that this unfavourable situation could be overcome by establishing a publication whose name Arheološki Informator (Archaeological Newsletter)

состојби можат да се надминат со формирање на гласило чие име „Археолошки Информатор“ само по себе ја објаснува намената и ја зацврстува оваа послаба алка во нашите професионални стремежи. Прелиминарни или претходни извештаи за третираните локалитети, издржани елаборации за ексклузивните наоди, рецензии за нова и провокативна стручна литература и други информации од областа на археологијата формирани во куси но, содржајни известувања можат да бидат вистински вовед за натамошна по продлабочена работа на одделна археолошка проблематика. Имено, од разни причини, од непредвидливи прилики/неприлики ваквите текстови неретко остануваат како единствени, првични и меродавни соопштенија за извршените работи.

Веруваме дека на ваков начин многу млади истражувачи ќе се охрабрат да ги изнесат (презентираат) од прва рака резултати од своите активности, додека поискусните да ги сублимираат насобраните опсервации за некое свое видување или теза која кај нив созрела со текот на времето.

Со надеж дека оваа иницијатива ќе биде од полза за сите на списанието Археолошки Информатор му посакуваме долговечност, успех и добар прием во глобалната потрага за напредок на археолошката мисла.

Од редакцијата

explains its purpose and strengthens this weak link in our professional endeavors. Preliminary or preceding reports on the treated sites, well-founded elaborations about exclusive finds, reviews on new and provocative reference publications and other information from the field of archaeology formatted in short, but substantial reports might be the proper introduction for further in-depth work on particular archaeological issues. Namely, due to various reasons and unforeseen circumstances, these texts often remain the only competent notifications about work that was carried out.

We believe that this would encourage many young researchers to present, first-hand, the results of their activities, while those with more experience to summarize their observations on a particular issue or thesis that has matured in their minds over time.

Hoping that this initiative would be beneficial for all, we want the Archaeological Newsletter to have a long life, be successful and well received in the global quest for progression of archaeological notions.

The editorial board

Дафина ГЕРАСИМОВСКА

Dafina GERASIMOVSKA

ПРИКАЗ НА ОДБРАНЕТИ ДОКТОРСКИ
ДИСЕРТАЦИИ НА ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ
ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ,
ОД ОБЛАСТА НА НУМИЗМАТИКАТА

REVIEW OF DEFENDED PHD DISSERTATIONS
AT THE FACULTY OF PHILOSOPHY,
UNIVERSITY SS CYRIL AND METHODIUS,
IN THE FIELD OF NUMISMATICS

УДК 737(043.3)(049.3)

Филозофски факултет - Скопје, УКИМ
dafina@fzf.ukim.edu.mk

Монетите пружаат широк спектар на информации за минатото. Тие претставуваат спојница што ја поврзува археологијата со повеќе научни дисциплини. Монетите се гласноговорници за природата на општеството, политичките и економските прилики во времето кога тие биле ковани, времето во кое циркулирале, патиштата на нивната циркулација и границите на нивната употреба. Сами по себе, монетите пронајдени на тлото на Република Македонија го збогатуваат трезорот на нејзиното културно наследство.

Од зачетоците на своето долго постоење, на Филозофскиот факултет во Скопје биле одбранети многубројни докторски дисертации од различни области. Сепак, во текот на 2017 година, беа одбранети првите докторски дисертации од областа на нумизматиката. Интересот за оваа проблематика на докторандите на Филозофскиот факултет продолжи и понатаму, во 2018 година.

Во оваа прилика се претставени првите три докторски дисертации од областа на нумизматиката, одбранети на Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Перо Јосифовски, „Монетите и нивната циркулација на територијата на Р Македонија во римскиот републикански период“, докторска дисертација одбранета на 8 јуни 2017 година, на Филозофскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, во Скопје; 315 страници, 59 табли, 6 карти.

Coins offer a wide spectre of information on the past. They are the link that connects archaeology with a variety of scientific disciplines. Coins are the loudspeakers of the nature of society, the political and economic circumstances of the era in which they were minted, the times when they were in use, the roads of their circulation and the boundaries of their use. By themselves, the coins found on the territory of the Republic of Macedonia enrich the treasury of its cultural legacy.

Ever since the beginnings of its long existence, the Faculty of Philosophy has seen the defence of many PhD dissertations of various fields. Still, in 2017 were defended the first series of PhD dissertations in the field of numismatics. This topic has continued to stir the interest of PhD candidates at the Faculty of Philosophy even in 2018.

This essay presents the first three dissertations in the area of numismatics, defended on the Faculty of Philosophy at the University Ss Cyril and Methodius in Skopje.

Pero Josifovski, “Coins and their Circulation on the Territory of the Republic of Macedonia in the Period of the Roman Republic”, PhD dissertation defended on the 8 June 2017, at the Faculty of Philosophy, University Ss Cyril and Methodius in Skopje; 315 pages, 59 plates, 6 maps.

The author of this PhD dissertation, Pero Josifovski, is a graduated historian, holder of MA in Archeology. His PhD dissertation, under the mentorship of academician

Авторот на докторската дисертација, Перо Јосифовски е дипломиран историчар, магистер по археологија. Неговата докторска дисертација, под менторство на академик Вера Битракова Грозданова¹, претставува прв докторски труд од областа на нумизматиката, одбранет на овој факултет.

Како извонреден познавач на историските прилики во античкиот период во медитеранските простори, по долгогодишните проучувања на нумизматичките наоди од античкиот период во Република Македонија, во својата докторска дисертација Јосифовски вниманието го фокусираше на монетите од Римскиот републикански период. Трудот се состои од вовед, четири поглавја со повеќе потпоглавја, заклучок, библиографија, како и каталожски дел кој опфаќа 1559 монети, од кои 972 се ковани од злато и бронза, а потекнуваат од просторите на Република Македонија.

Јосифовски успеал да ги идентификува и опише монетите, обрнувајќи посебно внимание на сите детали, и да ја проследи нивната циркулација во времето на Римската република, помеѓу 168 и 27 г. ст.е., низ балканските простори. Тој подеднакво ги разработил и случајните, осамени наоди како и римските остави со бројни монети.

Темелните анализи на нумизматичките наоди пронајдени на просторот на Република Македонија, резултираат со оформување на верна слика за монетарната состојба во републиканскиот период на овие простори, а таа претставува одблесок на природата на општеството, политичките и економските прилики.

Ова дело, како прв докторски труд од областа на нумизматиката, претставува предизвик за понатамошни истражувања на богатиот нумизматички трезор на Република Македонија.

Гордана Јанева, „Римско провинциско монетоковање во Источна Македонија“, докторска

¹ Дисертацијата е одбранета пред Комисија во состав: академик д-р Вера Битракова Грозданова, редовен професор, д-р Елица Манева, редовен професор, д-р Марјан Јованов, вонреден професор, д-р Дафина Герасимовска, насл. вонреден професор и д-р Валериј Софрониевски, редовен професор.

Vera Bitrakova Grozdanova¹, is the first PhD thesis in the field of numismatics defended at this Faculty.

As a marvelous connoisseur of the historical circumstances in the period of Antiquity on the Mediterranean, following the extensive long-year research of the numismatic finds of the Antiquity in the Republic of Macedonia, in his PhD dissertation, Josifovski focused his interest on the coins of the period of the Roman Republic. The dissertation is composed of an introduction, four chapters divided in sub-chapters, conclusion, references, as well as catalogue of 1559 coins, with 972 minted of gold and bronze, and originating from the region of the Republic of Macedonia.

Josifovski has successfully identified and described the coins, paying special attention to all details and at the same time, he observed their circulation in the era of the Roman Republic, between 168 and 27 B.C., over the Balkan region. He paid equal attention to the elaboration of random, individual finds, as well as to the Roman storage rooms with numerous coins.

The in-depth analyses of the numismatic finds unearthed in the region of the Republic of Macedonia, resulted with a formation of an authentic image of the monetary situation in the Republican period on this region, and it reflects the nature of society, the political and economic circumstances.

This piece of work, being the first doctoral dissertation in the field of numismatics, is a challenge for further research of the rich numismatic treasury of the Republic of Macedonia.

Gordana Janeva, *Roman Provincial Coin-Minting in Eastern Macedonia*, doctoral dissertation, defended on the 13 June 2017 at the Faculty of Philosophy, University Ss Cyril and Methodius in Skopje; 150 pages, 21 plates, 1 map, 20 charts.

The author of this doctoral dissertation, Gordana

¹ The dissertation was defended before the Committee in the following composition: academican Vera Bitrakova Grozdanova, PhD, Full Professor, Elica Maneva, PhD, Full Professor, Marjan Jovanov, PhD, Associate Professor, Dafina Gerasimovska, PhD, electe Associate Professor and Valerij Sofronievski, PhD, Full Professor.

дисертација, одбранета на 13 јуни 2017 година, на Филозофскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје; 150 страници, 21 табла, 1 карта, 20 графикони.

Авторката на оваа докторска дисертација, Гордана Јанева е дипломиран историчар на уметноста со археологија, магистер по археологија. Нејзината докторска дисертација, под менторство на д-р Антонио Јакимовски², е втор докторски труд од областа на нумизматиката, одбранет на Филозофскиот факултет во Скопје.

По долгогодишната работа во музејот во Штип како нумизматичар, Гордана Јанева во оваа докторска дисертација, акцентот на своите истражувања го насочи кон проучувањето на римските провинциски монети, пронајдени на просторот во источниот дел од Република Македонија. Трудот се состои од вовед, седум поглавја со повеќе потпоглавја, заклучок, библиографија, како и богат каталогски дел прикажан низ 196 фотографии.

Јанева стручно и научно ги обработила и претставила нумизматичките наоди од Источна Македонија, што временски припаѓаат на периодот меѓу 1 и 3 век. Таа ги систематизирала, типолошки и статистички мошне успешно ги анализирала наодите, а како резултат на тоа се доаѓа до битни заклучоци за циркулацијата на монетите, нивната улога и значење во животот на населението во римските провинции чиј составен дел била Источна Македонија.

Овој труд ја отсликува економската и политичка состојба во римскиот период во Источна Македонија и ги отвара портите за понатамошни проучувања на нумизматиката во римските провинции што ги опфаќале медитеранските простори.

Ефтимија Павловска, „Монетите и нивната употреба во Горна Македонија од 6. до 3 век пред Христа“, докторска дисертација одбранета на 14 февруари 2018 година на Филозофскиот факултет,

² Дисертацијата е одбранета пред Комисија во состав: д-р Антонио Јакимовски, доцент, д-р Драги Митревски, редовен професор, д-р Никос Чаусидис, редовен професор, д-р Марјан Јованов, вонреден професор и д-р Ирена Теодора Весевска, доцент.

Janeva is a graduated historian of art with a minor in archeology, and holds an MA in Archeology. Her doctoral dissertation, under the mentorship of PhD Antonio Jakimovski², is the second doctoral thesis in the field of numismatics, defended at the Faculty of Philosophy in Skopje.

Having worked for years on end at the Museum of Štip as a numismatist, in this doctoral dissertation Gordana Janeva has focused on researching the Roman provincial coins found in the region of the eastern part of the Republic of Macedonia. The paper is composed of introduction, seven chapters with various subchapters, conclusion, references, as well as a rich catalogue shown through 196 photographs.

Janeva has analysed and presented the numismatic finds of Eastern Macedonia professionally and scientifically. These numismatic finds are dated between the 1st and 3rd century. She systematized, typologically and statistically analysed the finds quite successfully, and this resulted with important conclusions of the circulation of coins, their role and meaning in the life of the population in the Roman provinces, the composite part of which was Eastern Macedonia.

This thesis reflects the economic and political situation in the Roman period of Eastern Macedonia and opens the gates for further research of numismatics in the Roman provinces encompassing the Mediterranean region.

Eftimija Pavlovska, *Coins and their Use in Upper Macedonia between 6 and 3 B.C.* PhD dissertation defended on the 14 February 2018 at the Faculty of Philosophy, University Ss Cyril and Methodius in Skopje; 322 pages, 31 plates, 7 maps.

The author of this doctoral dissertation, Eftimija Pavlovska, is a graduated art historian with a minor in Archaeology, and holds an MA in Archeology. Her doctoral dissertation, under the mentorship of academician Vera

² This dissertation was defended in the presence of the Committee composed of: Antonio Jakimovski, PhD, assistant Professor, Dragi Mitrevski, PhD, full Professor, Nikos Čausidis, PhD, full Professor, Marjan Jovanov, PhD, associate Professor and Irena Teodora Vesevska, PhD, assistant Professor.

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје; 322 страници, 31 табла, 7 мапи.

Авторката на докторската дисертација, Ефтимија Павловска е дипломиран историчар на уметноста со археологија, магистер по археологија. Нејзината докторска дисертација, под менторство на академик Вера Битракова Грозданова³, е трет докторски труд од областа на нумизматиката, од низата докторски дисертации одбранети на Филозофскиот Факултет.

Работејќи долги години во нумизматичкиот, музејски оддел на Народната банка на Република Македонија, Ефтимија Павловска имаше можност изворно да ги проучува монетите од фондусот на најголемиот трезор на монети во Република Македонија. Тргувајќи оттука, таа ги проширила своите истражувања, земајќи ги во предвид наодите и од останатите музеи како и досега објавените наоди. Трудот се состои од вовед, три опсежни поглавја со повеќе потпоглавја, завршни согледувања, обемна библиографија, како и каталог збогатен со илустративен материјал.

Во својот труд Павловска нè враќа кон зачетоците на монетоковањето во Античка Македонија, задржувајќи го своето внимание, пред сè, на монетарната состојбата на просторот на Република Македонија. Зачетоците на монетаризацијата на овие простори, во времето на племенските организирани популации од страна на владетелите кај Македонците, Пајонците како и монетите кои продреле дотука од крајбрежните егејски градови се темелно анализирани, обработени и протолкувани во текстот. Авторката обработила 406 монети од 13 трезори и 885 поединечни наоди.

Ова дело претставува пионерски научен труд од областа на раноантичката нумизматика на територијата на Република Македонија, кој неизбежно ќе биде темел за понатамошно проучување на нумизматиката во раноантичкиот период ширум Медитеранот.

³ Дисертацијата е одбранета пред Комисија во состав: академик д-р Вера Битракова Грозданова, редовен професор, д-р Елица Манева, редовен професор, д-р Марјан Јованов, вонреден професор, д-р Дафина Герасимовска, насл. вонреден професор и д-р Валериј Софрониевски, редовен професор.

Bitrakova Grozdanova³, is the third in a row doctoral thesis in the region of numismatics in a series of doctoral dissertations defended at the Faculty of Philosophy.

The long years of work in the numismatic museum department of the People's Bank of the Republic of Macedonia gave Eftimija Pavlovska the chance to study first-hand the coins of the fund of the largest treasury of coins in the Republic of Macedonia. Starting here, she then expanded her research, taking into consideration the finds from the remaining museums, as well as the finds published so far. The thesis is composed of introduction, three extensive chapters with various subchapters, ending remarks, large body of references, as well as a catalogue enriched with illustration material.

In her piece of work, Pavlovska takes us back to the beginnings of coining in Ancient Macedonia, keeping her focus, most of all, on the monetary situation in the region of the Republic of Macedonia. The text provides in-depth analysis, elaboration and interpretations to the beginnings of monetarisation in this region, in the era of the populations with tribal organisations by the rulers of Macedonians, Paeonians, as well as the coins which have reached this area from the coastal Aegean cities. The author has analysed 406 coins from 13 treasuries and 885 individual finds.

This piece of work is a pioneering scientific thesis in the area of early Ancient numismatics on the territory of the Republic of Macedonia. In that sense, this work will inevitably be the foundation for further research of numismatics in the Early Ancient period all around the Mediterranean.

³ The dissertation was defended in front of the following Committee: academician Vera Bitrakova, Grozdanoska, PhD, full Professor; Elica Maneva, PhD, full Professor, Marjan Jovanov, PhD, associate Professor; Dafina Gerasimovska, PhD, elected Associate Professor and Valerij Sofronievski, PhD, full Professor.